

WAT DOE JE TEGEN ZIEKTES EN PLAGEN?

Sterroetdauw, wollige dopluis en perenroest: van aangetaste planten of bomen wordt niemand blij. Hoe ontstaan zulke ziektes en plagen én vooral, hoe kom je ervan af? Tuinkeur tuinadviseur Lieuwe Westra geeft raad.

FOTO'S: SHUTTERSTOCK

1

HOE KAN IK DE WOLLIGE DOPLUIS IN MIJN KRUISBES HET BESTE BESTRIJDEN?

Deze luis komt vaak in kruisbessen voor en is heel herkenbaar aan zijn wollige beschermlaag. De luis zuigt voedingsstoffen uit de stengels en bladeren en dat gaat ten koste van de plant. Meestal wordt geadviseerd om deze luizen van de takken of te vegen of om ze met een stevige waterstraal uit de struik te spuiten. Maar is je kruisbes eenmaal ernstig aangetast, dan is dit vaak niet voldoende. Knip de plaag dan zoveel mogelijk uit de struik door de aangetaste takken af te knippen of, als er echt geen andere oplossing is, gebruik een biologisch bestrijdingsmiddel.

2

DE BLADEREN VAN DE PERENBOOM ZITTEN VOL ORANJERODE VLEKJES. VOLGENS DE BUURMAN IS DIT PERENROEST. KLOPT DIT? EN ZO JA, WAT NU?

Perenroest is een schimmelziekte die wordt veroorzaakt door de roestzwam. Aan de onderkant van het blad, ter hoogte van de oranjevlekkjes, zitten pokdalige verdikkingen waarin de sporen zich bevinden. Deze sporen overwinteren niet in de perenboom maar in een jeneverbes (*Juniperus*) in de buurt van de perenboom. Na de winter komen de sporen via de lucht op de perenboom terecht. Dé oplossing is dan ook om alle jeneverbessen in de buurt weg te halen, maar buiten je eigen tuin lukt dat natuurlijk niet. Bij een minimale besmetting helpt het om alle aangetaste bladeren te verwijderen. Bij een ernstige aantasting is perenroest helaas lastig te bestrijden.

3

AAN DE VOORKANT VAN ONS HUIS HEBBEN WE EEN RIJ BOERENHORTENSIA'S STAAN. ZE BLOEIEN ALTIJD GOED, ALLEEN WORDEN DE BLADEREN VOORTIJDIG GEEL. TOCH KRIJGEN ZE GENOEG WATER.

Het geel worden van de bladeren heeft inderdaad niets te maken met droogte. Aan de foto is te zien dat hier sprake is van ijzergebrek, ofwel chlorose. Het blad vergeelt terwijl de nerven aanvankelijk nog wel groen zijn en je ziet dat dit als eerste gebeurt bij jonge bladeren. In het uiterste geval ontstaan er bovendien bruine bladranden. Chlorose komt bij hortensia's altijd door achterstallig onderhoud. Tijdige bemesting voorkomt een voedingstekort. Bemest je boerenhortensia's (*Hydrangea macrophylla*) daarom twee keer per seizoen; in het vroege voorjaar (direct na het snoeien) én halverwege de zomer. Als je speciale hortensiamest gebruikt dan weet je zeker dat er voldoende ijzer (en ook andere belangrijke voedingsstoffen) in zit.

TIP Boerenhortensia's gedijen het beste op goede, vochthoudende grond die lichtzuur is.

4

DE BLADEREN VAN ONZE KASTANJEBOOM ZIEN ER VREEMD UIT. HOE KOMT DIT EN IS DIT SCHADELIJK VOOR DE BOOM? ZO JA, WAT KUNNEN WE ER TEGEN DOEN?

De oorzaak van die lelijke bladeren is de kastanjemineermot. Deze komt vooral voor in witbloeiende kastanjabomen, de variant met rode bloemen heeft er veel minder last van. Vanaf april verschijnt de eerste generatie motten, deze zijn heel klein. De larven van deze motten vreten gangen in het kastanjeblad, de zogenaamde mineergangen. Houd je een aangetast blad tegen het zonlicht dan kun je de poppen zien zitten; de zwarte stipjes zijn hun uitwerpselen. Bij een ernstige aantasting zie je aan het begin van de zomer de eerste kastanjebladeren verdrogen en afvallen. De boom zal er niet direct aan doodgaan maar hij gaat er wel in conditie op achteruit. Wat je tegen de kastanjemineermot kunt doen? Pimpelmezen en koolmezen hebben de larven van de motten op het menu staan, probeer deze vogels daarom zoveel mogelijk naar je tuin te lokken. Ruim daarnaast regelmatig de aangetaste, afgevallen bladeren op. Kastanjemineermotten vormen een lastige plaag waar je niet makkelijk vanaf komt. Mocht er echt niets werken, dan kun je nog een lijmband rondom de stam aanbrengen. Hiermee vang je de vrouwelijke motten; ze kunnen niet vliegen en lopen via de stam naar de mannetjes in de boom toe. De mannelijke motten kun je wegvangen met behulp van feromoonvalen, die je in vroege voorjaar in de boom ophangt. De mannetjes worden aange trokken door de lokstof en komen vervolgens in de val terecht. Maar natuurlijk laten we dit soort bestrijding liever aan de vogels over.

5

EEN VAN MIJN ROZEN DOET HET ERG SLECHT. DE BLADEREN KRIJGEN ZWARTE VLEKKEN, WORDEN GEEL EN VALLEN HALVERWEGE DE ZOMER AL AF. IS DEZE ROOS NOG TE REDDEN?

Je roos kampt met sterroetdauw, een schimmelziekte die van het late voorjaar tot en met het najaar vaak in rozen voorkomt en dan vooral bij warm en vochtig weer. Helaas is sterroetdauw lastig te bestrijden. Wat sowieso slim is, is om de aangetaste, afgevallen bladeren weg te halen. Daarnaast kun je eventueel kiezen voor een biologisch bestrijdingsmiddel. Je knipt zo de ziekte uit de roos, waarna de struik meestal weer gezond terug zal komen. Verbeter indien nodig de bodem met compost en zorg voor voldoende mest en water. Kortom, creëer de optimale groeiomstandigheden, dit zorgt ervoor dat planten beter bestand zijn tegen ziektes en plagen. Als dit alles niet helpt, kun je als laatste redmiddel de zieke rozenstruik rigoreus terugknippen tot 5 cm boven de grond. Meestal komt hij dan gezond weer terug.

TIP Nieuwe roos aanplanten? Vraag bij de kweker naar een soort die beter bestand is tegen sterroetdauw.

6

IN HET BOS ZAG IK EEN BOOM MET PRACHTIGE ORANJE ZWAMMEN ONDER AAN ZIJN STAM. ZIJN DEZE ZWAMMEN SCHADELIJK VOOR DE BOOM?

Deze zwavelzwammen vallen in de herfst op door hun opvallende oranjegele kleuren. Je ziet ze zowel in levende als in dode bomen, vooral in *Taxus*, tamme kastanje, wilg en eik. De sporen van deze zwam dringen via wonden aan de stam of takken de boom binnen. Uiteindelijk veroorzaakt de zwavelzwam bruinrot in het kernhout, maar het spinthout, waardoor de opwaartse sapstroom plaatsvindt, wordt niet aangetast. Uit onderzoek is gebleken dat een aangetaste boom niet direct gevaar oplevert maar de boom verzwakt wel elk jaar iets. Uiteindelijk is er kans op takbreuk of omvallen van de boom. Bestrijding van de zwavelzwam is niet mogelijk. De gemeente of de eigenaar van de boom zal elk jaar moeten checken of de boom geen gevaar oplevert. Maar hoe dan ook, op den duur zal de aangetaste tak of boom afsterven.

OP DEN DUUR ZAL DE TAK OF BOOM AFSTERVEN.

7

DE OUDE APPELBOOM IN ONZE VOLKSTUIN IS BEHOORLIJK AANGE-TAST. DE STAM IS ERG MISVORMD EN OP SOMMIGE TAKKEN ZITTEN GE-ZWELLEN. IS DIT KANKER? EN WAT KUNNEN WE HIERTEGEN DOEN?

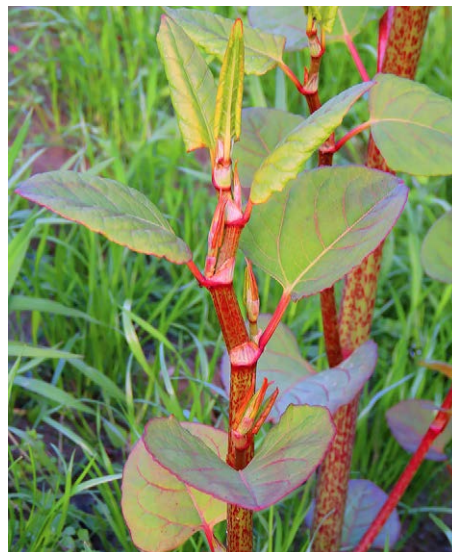
Dit is inderdaad vruchtboomkanker, een beruchte zwamziekte die vaak in appelbomen voorkomt en soms ook in perenbomen. En dan vooral op vochtige, zure grond met een te hoog gehalte aan stikstof (N). Heb je de appelboom te veel en te laat (na september) bemest, dan groeit deze tot laat in het seizoen door; hierdoor kunnen de takken niet meer afrijpen voordat de boom de winter in gaat. De kans op vorstschade is dan groot. De ingevroren jonge scheuten sterven af, waarna ziektekiemen via de dode delen makkelijk de boom kunnen binnendringen. Bij zo'n ernstige aantasting als in jullie volkstuin gaat de conditie van de boom elk jaar achteruit. Toch kun je soms nog jarenlang van de boom oogsten. Zo'n door en door zieke boom waarbij de kanker al in de stam zit, is niet meer te redden. Wel kun je proberen de ziekte af te remmen door aangetaste delen uit de boom te snoeien. Zorg hierbij dat je de tak terugknijpt tot in het gezonde hout; zie je een bruine kern middenin de tak, dan zal je de tak nog verder moeten terugknippen. Ontsmet na het snoeien direct je snoeischaar, bijvoorbeeld met wasbenzine. Laat de afgesnoeide takken niet in de tuin liggen maar doe ze in de groenbak of breng ze naar de milieustraat.

8

IK HEB JAPANESE DUIZENDKNOOP IN MIJN TUIN EN DEZE BREIDT ZICH STEEDS VERDER UIT. HOE KOM IK HIER VANAF?

Deze uitheemse plantensoort is de laatste decennia een enorme plaag; door zijn enorme groei-kracht kan hij zelfs door asfalt en muren heen dringen. Er zijn nog geen afdoende bestrijdingsmethoden gevonden maar alles wat je doet om deze plant te bedwingen, is beter dan niks doen. De plant met wortel en al verwijderen is onbegonnen werk. De wortels van de Japanse duizendknoop (*Fallopia japonica*) gaan metersdiep de grond in en elk stukje wortel dat in de grond achterblijft, zal weer uitlopen. Er zijn diverse mogelijkheden om de plant te bestrijden: elektrolyse, heet water, het afdekken van de grond met zeil, de plant steeds weer maaien en afvoeren, en ook het afgraven van de grond (en dan de wortels eruit zeven). Eigenlijk is het allemaal vechten tegen de bierkaai, maar niks doen is geen optie. Het beste om de Japanse duizendknoop in je tuin aan te pakken is om deze regelmatig vlak boven de grond af te knippen, waardoor de plant op den duur uitput. Blijf dat wel lang volhouden! Laat de afgeknipte stengels vooral niet in de tuin liggen en breng ze naar de milieustraat.

WEETJE Sinds kort wordt geëxperimenteerd met het uitzetten van de Japanse bladvlo. Deze zuigt sap uit de bladkoksels van de Japanse duizendknoop waardoor de plant verzwakt en minder hard groeit. In de strijd tegen deze invasieve exoot is dit tot nu toe een van de meest hoopgevende resultaten.

9

AFGELOPEN VOORJAAR ZAG IK REGELMATIG VAN DEZE RARE KEVERS OP MIJN PLANTEN BUITEN. ZIJN DEZE SCHADELIJK?

Veel mensen herkennen ze niet maar dit zijn de larven van lieveheersbeestjes. Wees er zuinig op want beiden behoren tot de natuurlijke vijanden van bladluizen. Eén lieveheersbeestje kan tientallen bladluizen per dag verslinden en een larve van het lieveheersbeestje zelfs nog meer. Deze opruimers zijn dan ook zeer welkom in de tuin. Als ik zo'n larve in mijn tuin zie, dan pak ik hem op en zet hem op een plant met bladluizen. Elke luis die ze opeten is er weer eentje minder.

WAT DOE JE MET AANGETASTE PLANTENRESTEN?

Gooi schadelijk tuinafval niet op je composthoop, want zo kan een ziekte of plaag zich verder door je tuin verspreiden. De meeste aangetaste plantdelen kun je gewoon in de groenbak gooien, aangezien in een professionele composteerinstallatie hoge temperaturen worden bereikt, die onkruidzaden en ziektekiemen onwerkzaam maken. Grote hoeveelheden Japanse duizendknoop, grote berenklauw, waternavel en door buxusmot aangetaste buxus, kun je het beste in een gesloten zak bij de milieustraat inleveren. Plantenresten met de schimmel *Phytophthora* (aardappelziekte) moeten mee met het restafval, omdat via het gft niet kan worden gegarandeerd dat ze onschadelijk worden gemaakt.

Bron: Afvalscheidingswijzer
Milieu Centraal